

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

sernes forhold gennem mange år været reguleret ved lov, og deres virksomhed reguleres af en statsmyndighed, nemlig arbejdsdirektoratet.

I denne forbindelse kan jeg også henvise til, at arbejdsløshedskassernes indtægt og formue ifølge loven skal holdes strengt afsondret fra andre foreningers midler og hverken som lån eller gave må tilflyde andre foreninger eller anvendes i andet uvedkommende øjemed. Denne bestemmelse respekteres i praksis og bliver endda meget strengt påset af arbejdsdirektoratet. Direktoratet har således statueret, at der ikke af en arbejdsløshedskasse må ydes bidrag til noget så neutralt som til Socialpolitisk Forening. En arbejdsløshedskasse ønskede at anvende en del af sine midler som tilskud til bestridelse af udgifterne ved optagelse af en propagandafilm for vedkommende forbund, men også dette blev afvist som noget, arbejdsløhedskassen ikke var berettiget til. Jeg nævner disse ting for at understrege, hvilken meget streng kontrol der er med arbejdsløshedskasserne, og hvorledes arbejdsløshedskassernes virksomhed og anvendelsen af deres midler holdes på et strengt neutralt grundlag.

Spørgsmålet om lovligheden af, at staten indgår kollektive overenskomster med organisationsbestemmelser — hvadenten det så drejer sig om overenskomster, og det gør det jo i de fleste tilfælde, der kun fastsætter pligtigt medlemskab af en arbejdsløshedskasse, eller om pligten går det skridt videre, som der kun er tale om i meget, meget få tilfælde: at udstrække pligten til medlemskab af fagforeningen — henhører under domstolenes afgørelse.

Såvidt det kan ses ved at gennemgå dommene, har dette spørgsmål ikke hidtil været forelagt domstolene. Ganske vist har man nu henvist til en dom afsagt af Højesteret i 1932 i en sag, hvor der var rejst spørgsmål om lovligheden af en organisationsbestemmelse, der var optaget i en kommunal vedtægt. Når jeg nævner denne sag her, uanset at jeg foreløbig kun har beskæftiget mig med statens organisationsbestemmelser og ikke med kommunernes, er det, dels fordi man tidligere i det høje ting, nemlig under den debat, der udspandt sig her i oktober måned sidste år under drøftelsen af H. og K.-

overenskomsten, har henvist til denne dom, dels fordi den dom, der her er tale om, er den mest principielle afgørelse, man hidtil har haft i spørgsmål af denne karakter.

Jeg skal ganske kort redegøre for dommen. Sagen drejede sig om en vedtagelse i Esbjerg byråd om, at entreprenører, der arbejdede for kommunen, skulle forpligte sig til — som det hed —

„udelukkende at benytte arbejdere, der er medlemmer af de respektive fagforeninger“.

Bestemmelsen, som den her er citeret, synes at være rettet mod medlemmer af Kristeligt dansk Fællesforbund for Arbejdere og Arbejdsgivere. Byrådet erklærede under sagen, at bestemmelsen ikke var begrundet i ønsket om, at kommunen skulle varetage organisationsmæssige interesser, men alene i ønsket om at sikre roen på arbejdspladserne. Vestre Landsret fandt bestemmelsen ulovlig i forhold til fællesforbundet, idet byrådet ikke af de anførte grunde var berettiget til — som det hed i dommen —

„på forhånd at udelukke medlemmer af fællesforbundet, der tilstræber et fuldtud lovligt formål, fra beskæftigelse ved kommunalt arbejde“.

Det siges videre i dommen, at byrådet

„efter almindelige retsgrundsætninger [måtte] være pligtig at forvalte kommunale anliggender under ligeligt hensyn til alle borgere, og at byrådet derfor var uberettiget til at hindre bestemte kredse af personer, fordi de tilhører en bestemt organisation, i at udøve de rettigheder, der normalt ville tilkomme dem“.

Denne dom stadfæstedes af Højesteret.

Om bestemmelsen — den organisationsbestemmelse i overenskomsten, der var tale om — var ulovlig i forhold til andre end sagsøgeren, d. v. s. Kristeligt dansk Fællesforbund, tager dommen ikke stilling til. Såvidt jeg har kunnet se, foreligger der ikke senere tilsvarende afgørelser.

Så vidt vedrørende de af staten ansatte.

Med hensyn til pligten til at være medlem af vedkommende faglige organisation for de af kommunerne ansatte må der ligeledes sondres mellem tjenestemænd og løst ansatte.

Hvad først de kommunale tjenestemænd angår, er det i købstadkommunalloven og landkommunalloven fastsat, at bestemmel-